

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 12.12.2011
KOM(2011) 882 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Avatud andmed
Innovatsiooni, majanduskasvu ja läbipaistva juhtimise mootor

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Avatud andmed Innovatsiooni, majanduskasvu ja läbipaistva juhtimise mootor

1. SISSEJUHATUS

ELi 2020. aasta strateegia põhieesmärk on suunata Euroopa majandus tõhusa ja jätkusuutliku kasvu teele. Sel eesmärgil peab Euroopa tugevdama oma uuendusjõudu ja kasutama oma vahendeid parimal võimalikul viisil.

Üks nimetatud vahenditest on avalikud andmed¹ – kogu teave, mida Euroopa Liidu ametiasutused toodavad, koguvad või mille eest nad maksavad. Selliste andmete näited on geograafiline teave, statistika, ilmastikuandmed, riiklikult rahastatavate uurimisprojektide andmed ja raamatukogude digiteeritud raamatud. Kõnealusel teabel on märkimisväärne, seni kasutamata potentsiaal uutes toodetes ja teenustes taaskasutamiseks ning haldusametuste tõhususe suurendamiseks. Nimetatud ressursi kättesaadavaks tegemisest saadav üldine majanduslik kasu ELis võib ulatuda 40 miljardi euroni aastas. Avalike andmete kättesaadavaks tegemine soodustab ka kodanike osalemist poliitilises ja ühiskondlikus elus ning toetab selliseid poliitikavaldkondi nagu keskkond.

Käesolevas teatises esitatakse Euroopa digitaalarengu tegevuskava osana meetmete pakett, mille abil ületada praegused tõkked ja killustumine ELis. Pakett koosneb kolmest üksteist tugevdavast tegevussuunast:

- õigusraamistiku kohandamine andmete taaskasutamiseks; ettepanek avaliku sektori teabe taaskasutamist käsitleva direktiivi ja komisjoni enda teabe taaskasutamist käsitleva komisjoni otsuse läbivaatamise kohta võetakse vastu koos käesoleva teatisega;
- rahastamisvahendite mobiliseerimine avatud andmete toetamiseks ja kasutuselevõtumeetmed, nagu Euroopa andmeportaalide loomine;
- liikmesriikide vahelise koordineerimise ja kogemuste vahetamise hõlbustamine.

Meetmetega keskendutakse valdkondadele, kus kaalul on siseturu toimimine ning kus ühised standardid ja lähenemisviisid pakuvad Euroopa tarbijale uusi ja tõhusamaid teenuseid ning teabetooteid. Meetmed põhinevad teabele juurdepääsu käsitlevatel riiklikel süsteemidel, kuid ei mõjuta neid.

¹ Mõisteid „andmed” ja „teave” kasutatakse käesolevas teatises sünonüümidena ning need osutavad igasugusele infosisule, olenemata selle teabekandjast.

2. AVATUD ANDMED – MIKS ON NEED EUROOPA JAOKS OLULISED?

2.1. Kasutamata majanduslikud ja ärivõimalused

2009. aasta aruandes „Digital Britain” kirjeldati andmeid kui „innovatsiooni toorainet” ja „teadmistel põhineva majanduse vereringet”². Suure osa sellest innovatsiooni toorainest toodavad, koguvad või maksavad kinni kogu ELi valitsused. See on põhiline tooraine mitmesugustele uutele teabetoodetele ja -teenustele, mis põhinevad eri allikatest pärinevate andmete analüüsimise ja visualiseerimise uutel võimalustel.

Kõnealused tooted hõlmavad nii ettevõtjate otsuste tegemise abisüsteeme, asukohapõhiseid teenuseid ja auto navigatsioonisüsteeme kui ka nutitelefonide jaoks ettenähtud ilmateateid ja muid rakendusi.

Geograafilise teabe sektori turu suurus ja kasv näitavad avalike andmete potentsiaali töökohtade loomise käivitajana. Saksamaa geoinfoturu väärtuseks hinnati 2007. aastal 1,4 miljardit eurot, st kasv võrreldes 2000. aastaga oli 50 %³. Madalmaades töötas geoinfosektoris 2008. aastal 15 000 täistööajaga töötajat. Ka muud valdkonnad, nagu meteoroloogilised andmed, õiguslane teave ja äriteave, panevad aluse stabiilselt kasvavatele turgudele.

Hiljutise uuringu kohaselt oli avaliku sektori teabe koguturu väärtus 2008. aastal ELis 28 miljardit eurot⁴. Samast uuringust nähtub, et üldine majanduslik kasu, mida annab avaliku sektori teabe suurem avatus hõlpsa juurdepääsu võimaldamise kaudu, on EL 27 riikides ligikaudu 40 miljardit eurot aastas. Avaliku sektori teabe rakendustest ja kasutamisest saadav otsene ja kaudne majanduslik kogutulu kogu EL 27 riikide majanduses oleks ligikaudu 140 miljardit eurot aastas.

2.2. Ühiskondlike probleemide lahendamine

Andmete arukas töötlemine on ühiskondlike probleemide lahendamiseks väga oluline. Andmeid võib kasutada näiteks riiklike tervishoiusüsteemide jätkusuutlikkuse suurendamiseks. 2011. aasta McKinsey aruandes märgiti, et andmete tõhus kasutamine võiks toota aastas hinnanguliselt 300 miljardi euro ulatuses lisaväärtust⁵.

Edusammud sellistes valdkondades nagu genoomika, ravimite väljatöötamine ning raskete haiguste, nagu vähk või südamepuudulikkus, diagnoosimine ja ravi sõltuvad üha enam keerukatest andmete kogumis- ja analüüsitehnikatest.

Andmehaldus on oluline ka *keskkonnaprobleemide* lahendamisel. Selle näited on energiatarbimismudelite töötlemine energiatõhususe suurendamiseks või saasteandmete töötlemine liikluskorralduses. Transpordi-, maakasutus- ja kliimamuutuste valdkonnas langetatavad põhjendatud poliitilised otsused sõltuvad üha enam olemasolevate andmete analüüsist.

² <http://www.official-documents.gov.uk/document/cm76/7650/7650.pdf>.

³ Hinnang avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamisele geograafilise, meteoroloogilise ja õiguslase teabe sektoris, MICUS, detsember 2008.

⁴ Ülevaade avaliku sektori teabe taaskasutamist ja sellega seotud turuarenguid käsitlevatest uuringutest, G. Vickery, august 2011.

⁵ Mc Kinsey aruanne „Big Data, The next frontier for innovation, competition and productivity”, mai 2011.

2.3. Teaduse arengu kiirendamine

Teadustegevust tehakse üha enam ülemaailmse koostööna internetis, kasutades väga suuri andmekogusid, tohutuid arvutisüsteeme ja kõrgtehnoloogilist visualiseerimist. **E-teadus** (e-taristu/info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võimaldatav uurimistegevus) on olulise tähtsusega 21. sajandi teadusavastuste ja õppimisega seotud probleemide lahendamisel. Kasutatavad andmed saadakse simulatsioonidest, digitaalsetest vahenditest, andurivõrkudest ja vaatluskeskustest.

2010. aasta aruandes „Riding the Wave”⁶ rõhutati andmete kesksel rollil teadusevallas ja nende potentsiaali teadusliku protsessi olemuse muutmisel.

Laialdane juurdepääs teadusandmetele aitab eri valdkondade teadlastel näiteks teha koostööd sama andmekogumi alal, töötada välja täiesti uut tüüpi teadusuuringuid ja uurida uuringute tulemuste vastastikuseid seoseid.

E-teaduse põhjustatud nihe teaduse arengus suurendab teadusuuringute tulemuslikkust ning soodustab ühiskonnaprobleemidele uute ja ootamatute lahenduste leidmist. Lisaks suurendab riiklikult rahastatavate teadusuuringute ja äri sektori vastastikune kasulik toime Euroopa interneti-teadusruumis innovatsiooni kiirust ja mõju.

2.4. On vaja tegutseda kõikidel tasanditel: kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja ELi tasandil

Avalikke andmeid koostatakse kõikidel valitsustasanditel. Tingimused, mille alusel tehakse andmed ärilistel või mitteärilistel eesmärkidel taaskasutamiseks kättesaadavaks, mõjutavad nii konkurentsi kui ka konkurentsivõimet.

Paljudel avaliku sektori teabel põhinevatel toodetel ja teenustel on piiriülene mõju. Keegi ei soovi, et tema mobiiltelefonihendus piiri ületades katkeks, ning üleeuroopalised äriteabeteenused, mis on ühes või mitmes riigis lünklikud, ei täida oma ülesannet. Teenused tuleks kasutusele võtta kogu ELis, et saada kasu siseturu suurusest ja aidata VKEdel jõuda riigipiiridest kaugemale.

Seepärast peaksid samad põhitingimused kehtima kogu Euroopa Liidus. Sellega luuakse võrdsed võimalused ja soodustatakse avalikel andmetel põhinevate toodete ja teenuste turu õitsengut.

3. MILLINE ON OLUKORD PRAEGU JA MIDA ON SIIANI SAAVUTATUD?

3.1. Milline on olukord praegu?

Avatud andmete poole püüdlemine kogub hoogu mitmes liikmesriigis. Nad on nimetatud kontseptsioonist huvitatud läbipaistvuse, haldussuutlikkuse ja taaskasutamise majandusliku potentsiaali eesmärgil. Nimetatud liikmesriikides toetatakse avatud valitsust õigusaktide ja praktiliste meetmetega, nagu andmete tootmine masinloetavas vormingus ning andmeportaalide loomine.

⁶ Teadusandmete alase kõrgetasemelise eksperdirühma lõpparuanne, oktoober 2010.

Ühendkuningriik on loonud portaali data.gov.uk, mis koondab kõikide tasandite valitsusasutuste andmeid. Ka teistes liikmesriikides luuakse sarnaseid portaale, nt ETALAB Prantsusmaal. Andmeportaalid on olemas ka piirkondlikul tasandil, nt dadesobertes.gencat.cat Kataloonias ja dati.piemonte.it Itaalias Piemontes.

Siiski puudub eri liikmesriikides ühtsus avatud andmete küsimustega seonduvas algatusvõimes ja sellealases teadlikkuses. On oht, et Euroopa jätab avatud andmete pakutavad võimalused kasutamata ja jääb maha muudest piirkondadest, kus järgitakse edukalt avatud andmete poliitikat.

3.2. Mida on saavutatud ELi tasandil?

3.2.1. Õigusraamistik ja poliitilised algatused

(1) Direktiiv avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta

2003. aasta direktiivis avaliku sektori teabe taaskasutamise kohta⁷ on sätestatud Euroopa tasandi üldine õigusraamistik. Direktiiviga on ette nähtud ühtlustamise miinimumtase. Kõnealuse direktiivi 2009. aasta läbivaatusest nähtus, et vaatamata alates 2003. aastast toimunud arengule, on tõkked avaliku sektori teabe piiriülesele kasutamisele ikka veel olemas. Osa tõketest on võimalik kõrvaldada kehtivate õigusaktidega, osa mitte.

(2) Poliitilised algatused

Üldist taaskasutamispoliitikat täiendavad seadusandlikud või poliitilised algatused konkreetsetes sektorites. Näited:

- keskkonnateabele juurdepääsu direktiivi ja INSPIRE direktiivi⁸ eesmärk on levitada võimalikult laialdaselt **keskkonnateavet** ja ühtlustada peamised andmekogumid;
- komisjoni teatis „Merealased teadmised 2020”⁹, mille eesmärk muu hulgas on teha **mereandmete** kasutamine lihtsamaks ja odavamaks;
- 2008. aasta **tegevuskava, mis käsitleb intelligentsete transpordisüsteemide kasutuselevõttu Euroopas**,¹⁰ raames tehtud algatused, mis hõlmavad muu hulgas erasektori teenuseosutajate juurdepääsu multimodaalsetele reisidele ning reaalajas liiklus- ja reiseabeteenustele;
- komisjoni poliitika **teadusteabele** avatud juurdepääsu kohta,¹¹ mis hõlmab katseprojekti avatud juurdepääsu võimaldamiseks Euroopa Liidu rahastatavatel projektidel põhinevatele väljaannetele, ja üleeuroopaline hõlpsat osalemist võimaldav **avatud juurdepääsuga hoidlate e-taristu**. Teadusuuringute Ühiskeskuse väljaannete hoidla on antud kontekstis samuti oluline;

⁷ ELT L 345, 31.12.2003, lk 90.

⁸ Direktiiv 2003/4/EÜ, ELT L 41, 14.2.2003, lk 26 ja direktiiv 2007/2/EÜ, ELT L 108, 14.3.2007, lk 1.

⁹ KOM(2010) 461 lõplik.

¹⁰ KOM(2008) 886 (lõplik/2).

¹¹ Teatis teadusinfo kohta digitaalajastul, KOM(2007) 56, teatis e-teaduse IKT-infrastruktuuride kohta, KOM(2009) 108, ning nendega seotud nõukogu järeldused.

- poliitilised strateegiad, mis käsitlevad **kultuuripärandi** digiteerimist ning Euroopa digitaalse raamatukogu, arhiivi ja muuseumi Europeana väljatöötamist, eesmärgiga tagada digiteeritud kultuurimaterjali ja sellega seotud metaandmete võimalikult laialdane kasutamine.

Avaliku sektori andmete taaskasutamisel nii ärilistel kui ka mitteärilistel eesmärkidel tuleks täielikult järgida Euroopa ja riikide **eraelu puutumatus** käsitlevaid õigusakte. Avatud valitsusandmete soodustamine ja isikuandmete kaitse võivad üksteist toetada, kui need põhinevad avaliku sektori proaktiivsel ja teadlikul teabe haldamisel.

Lisaks tuleks avatud andmeid käsitlevate poliitiliste strateegiatega rakendamisel täielikult järgida kolmandate isikute **intellektuaalomandi õigusi** ning Euroopa Liidu kohustusi intellektuaalomandi õigusi hõlmavate rahvusvaheliste lepingute raames.

3.2.2. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kaasrahastamine

Komisjon on toetanud avatud andmeid oma rahastamisprogrammide, eelkõige teadus- ja arendustegevuse raamprogrammi, konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi ning ISA programmi kaudu. Projektid hõlmavad mitmesuguseid uurimis- ja rakendusvaldkondi ning organisatsiooniliike.

Seotud avalikke andmeid (LOD2) käsitlev projekt¹² algas 2010. aasta septembris ning kestab neli aastat. Selles käsitletakse interneti kasutamist andmete ja teabe integreerimise platvormina ning semantiliste tehnoloogiate kasutamist valitsusandmete kasutuskõlblikumaks muutmisel.

*Projektiga **OpenAIRE**,¹³ mis algas 2009. aasta detsembris ning kus osalevad 25 ELi liikmesriiki ja mitmed assotsieerunud riigid, püütakse luua osalusel põhinev taristu komisjoni katseprojektile, mis käsitleb avatud juurdepääsu teadusteabele.*

Semantilist koostalitlusvõimet (SEMIC.EU) käsitleva ISA meetmega¹⁴ edendatakse valitsuse avatud metaandmete ideed kui esimest sammu nii riikide kui ka Euroopa tasandi metaandmete vastavusse viimisel.

3.2.3. Väljaõeldu elluviimine

2006. aastal võttis komisjon otsusega komisjoni teabe taaskasutamise kohta kasutusele avatud taaskasutamistrateegia oma teaberessursside jaoks. Sellega tehakse kogu üldiselt juurdepääsetav komisjoni teave nii ärilistel kui ka mitteärilistel eesmärkidel kättesaadavaks. Selle näited on Eurostati andmed ja ELi institutsioonide tõlkemälud. Teave on üldjuhul kättesaadav tasuta; erandjuhtudel tuleb tasuda levitamise piirkulu.

¹² <http://lod2.eu/>.

¹³ <http://www.openaire.eu/>.

¹⁴ <http://www.semic.eu/>.

4. VÄLJAKUTSED JA VÕIMALUSED

4.1. Tehnoloogia arengust tulenevad uued võimalused

Mitmesugused arengusuunad pakuvad uusi võimalusi andmete, sealhulgas avaliku sektori andmete taaskasutamiseks uutes teabetoodetes ja -teenustes.

Esiteks on *andmete hulk* maailmas plahvatuslikult kasvanud. Ainuüksi Ameerika Ühendriikide Kongressi raamatukogu kogus 2011. aasta aprillis 235 terabaiti andmeid¹⁵. Ülemaailmselt toodetavate andmete hulk kasvab aastas hinnanguliselt 40 %.

Osa sellest tuleb *uut tüüpi andmetest*. Transpordi-, auto-, kommunaal- ja muudes sektorites on juba enam kui 30 miljonit võrku ühendatud andurisõlme¹⁶.

Samal ajal toimub revolutsioon andmete analüüsimise, kasutamise ja töötlemise *tehnoloogiate* vallas, näiteks seoses mitmekeelse otsingu ja tähenduse automaatne eraldamisega andurivõrkudest.

4.2. Väljakutsed ja allesjäänud tõkked

Viimastel aastatel on tehtud teatavaid edusamme avalike andmete kättesaadavaks tegemisel, kuid mitmesugused tõkked on alles.

Õigusraamistik

Kuigi 2003. aastal toimus minimaalne ühtlustamine avaliku sektori teabe taaskasutamist käsitleva direktiivi kaudu, leidub **siseriiklikes eeskirjades ja tavades jätkuvalt märkimisväärseid erinevusi**. Selline olukord killustab teabe siseturgu ja pärsib piiriüleste teabeteenuste väljatöötamist.

Erinevused on kõige selgemad tasu võtmisel, kuna vahel soovitakse kulude katmist, kuid vahel on taaskasutamine praktiliselt või täielikult tasuta. Hiljutiste uuringute analüüsist nähtub, et makromajanduslikust seisukohast vaadatuna annab avatud andmete mudel paremaid üldtulemusi¹⁷. Rida juhtumiuuringuid avaliku sektori asutuste kohta, mis läksid kulude täielikult katmiselt üle piirkulude katmise süsteemile, osutavad, et selline üleminek mitte ainult ei suurendanud taaskasutamist, vaid tõi kasu ka asjaomastele avaliku sektori asutustele¹⁸. Lisaks kõrvaldatakse avatud andmete strateegiaga võimalikud monopolistlikud suundumused, kui andmed pärinevad üksnes ühest allikast.

Avalike organisatsioonide ja ettevõtjate teadlikkus

Oluline tegur on ka **avalike organisatsioonide vähene teadlikkus** avatud andmete potentsiaalst. Jätkuvalt valitseb hirm kaotada kontrolli. Osa hirme, nagu eraelu puutumatus kaitse, riigi julgeoleku ja kolmandate isikute intellektuaalomandi õiguste kaitse vajadusega

¹⁵ McKinsey, op.cit.

¹⁶ idem.

¹⁷ G. Vickery, op.cit.

¹⁸ Uuring avaliku sektori teabe maksustamise kohta, Deloitte consulting ja teised, juuni 2011.

seonduvad probleemid, on mõistetavad. Teised argumendid näivad seevastu pigem tegevusetuse ettekäänena¹⁹.

Haldusasutuste mõtteviisi muutmine nõuab tugevat poliitilist tahet kõige kõrgemal tasandil ning dünaamilist dialoogi sidusrühmade, sealhulgas haldusasutuste ja avalike andmete omajate, ettevõtjate ja akadeemiliste ringkondade vahel. Näidis- ja katseprojektid, heade tavade jagamine ning mobiliseerimiskampaaniad (kasutades näiteks avatud andmetega seotud konkursse) võivad aidata avalikul sektoril avatud andmete kultuuri omaks võtta. Sellega suurendatakse ühtlasi ettevõtjate teadlikkust andmete kättesaadavusest ja sellega seotud võimalustest.

Praktilised ja tehnilised takistused

Käsitleda tuleb ka **praktilisi ja tehnilisi** küsimusi. Keelebarjääride ja koostalitlusvõimeküsimustega tuleb tegeleda nii, et oleks võimalik ühendada eri organisatsioonide ja riikide teaberessursid. Teabe kättesaadavus masinloetavas vormingus ja piiratud kogus ühiselt kokkulepitud metaandmeid hõlbustaksid andmete ristviiteid ja koostalitlusvõimet ning suurendaksid seega märkimisväärselt andmete taaskasutamistähtsust. Tehnilise taristu olemasolu on vajalik, et tagada teabe kättesaadavus pikas perspektiivis. Lisaks on vaja rohkem toetada andmete analüüsimise ja visualiseerimisvahendite vallas tehtavat teadus- ja arendustegevust ja innovatsiooni.

4.3. Järeldus

Avalike andmete kasutamisel on tohtu potentsiaal ELi majanduse ja tarbijate heaolu jaoks. Siiski on olemasolevatel reguleerimisvahenditel ja nende rakendamisel, haldusasutuste ja ettevõtjate vähesel teadlikkusel ning innovaatiliste tehnoloogiate aeglasel kasutuselevõtul pärssiv mõju avalike andmete taaskasutamise tõelise turu arengule. Nii ei ole võimalik kõnealuste andmete ja areneva tehnoloogia pakutavaid võimalusi maksimaalselt ära kasutada.

Nimetatud põhjused on ajendanud komisjoni läbi vaatama ja tõhustama oma avalike andmete strateegiat, pöörates põhitähelepanu taaskasutust käsitlevale õigusraamistikule ja olemasolevatele toetusvahenditele.

5. MEETMED EUROOPA TASANDIL: AVALIKKE ANDMEID KÄSITLEV LÄBIVAADATUD STRATEEGIA

Komisjoni läbivaadatud strateegia põhineb kolmel üksteist täiendaval tegevussuunal:

- andmete taaskasutamise raamistiku kohandamine, sealhulgas õiguslikud, mittedividuud ja poliitilised meetmed;
- rahastamisvahendite mobiliseerimine, pöörates põhitähelepanu teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni- ning taristuprogrammide avatud andmetele;
- liikmesriikide vahelise koordineerimise ja kogemuste vahetamise hõlbustamine.

¹⁹ Mõned näited aadressil http://www.dr0i.de/lib/2011/07/04/a_sample_of_data_hugging_excuses.html.

5.1. Läbivaadatud õigusraamistik, mis soodustab avatust ja taaskasutamist

Käesolevale teatisele on lisatud ettepanek avaliku sektori teabe taaskasutamist käsitleva direktiivi läbivaatamise kohta, millega

- lisatakse põhimõtte, mille kohaselt kogu avalik teave, mis ei ole selgesõnaliselt hõlmatud ühega eranditest, on taaskasutatav äri- ja mitteäri-eesmärkidel;
- määratakse kindlaks summa, mida võidakse nõuda avaliku sektori teabe eest ning mis ei tohi ületada levitamise piirkulu; erandjuhtudel on võimalik nõuda teabe esitamise ja levitamise täielike kulude tasumist;
- laiendatakse direktiivi reguleerimisala, et hõlmata raamatukogud, arhiivid, muuseumid ja ülikoolide raamatukogud, kuid viisil, mis piirab võimalikku finantsmõju ega tekita nimetatud institutsioonidele tohutut halduskoormust.

Direktiivi muudatused toovad ka muudele avaliku sektori asutustele kaasa üksnes piiratud finants- ja halduskoormuse, mille kaalub suuresti üles kogu ühiskonna oodatav kasu.

Samal ajal ajakohastab komisjon enda teaberessursside taaskasutamist käsitlevaid eeskirju. Peamised muudatused hõlmavad Teadusuuringute Ühiskeskuse toodetud teadusteabe lisamist, otsuse rakendamist tõhustavate meetmete võtmist ja masinloetavate vormingute pakkumist. 2012. aastal uurib komisjon, kas ja kuidas võiksid teised ELi institutsioonid ja Euroopa tähtsamad ametid võtta kasutusele sarnased eeskirjad.

Komisjon võtab täielikult arvesse avatud andmete pakutavaid võimalusi oma kavandatavates transpordi-, keskkonna-, merenduspoliitika ja kosmosepoliitika valdkonna seadusandlikes ja poliitilistes algatustes. Kui see on asjakohane, läheb komisjon kaugemale avaliku sektori teabe taaskasutamist käsitlevas direktiivis sätestatud miinimumtingimustest, et tagada andmeressursside võimalikult laialdane kasutamine.

5.2. Avatud teadusteavet käsitlevad mittesiduvad meetmed

Teadusandmete eripära tõttu sätestab komisjon eraldi dokumendis üksikasjalikult *teaduslike ja uurimisandmete* strateegia ning sellega seotud taristud. Komisjonil on kavas võtta 2012. aastal vastu teatis ja soovitus teadusteabe kättesaadavuse ja säilitamise kohta. Ta teeb koostööd liikmesriikidega, et hoogustada konkreetsete meetmete abil nende tegevust teadusteabele avatud juurdepääsu andmisel. Samal ajal täpsustab komisjon, kuidas käsitletakse Euroopa Liidu rahastatavate teadusuuringute tulemusi.

5.3. Rahastamis- ja toetusmeetmed: avatud andmeid käsitleva teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni stimuleerimine

Komisjon jätkab oma rahastamisprogrammide kaudu valitsusandmete kättesaadavaks tegemise toetamist. Ta kasutab eri vahendeid turu stimuleerimiseks, innovaatiliste lahenduste väljatöötamise katsetamiseks ja edendamiseks ning avatud andmete kõige ulatuslikuma võimaliku kasutuselevõtu tagamiseks.

- (1) Teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine

Komisjon toetab jätkuvalt teadus- ja arendustegevust andmetöötluse tehnoloogia, nt andmeotsingu, analüüsi ja visualiseerimise valdkonnas. Ajavahemikul 2011–2013 kasutab

komisjon nimetatud valdkondade teadus- ja arendustegevuseks ligikaudu 100 miljonit eurot. Teabe haldamine on samuti üks IKT-valdkonna jaoks kavandatud prioriteetseid teemasid raamprogrammis Horisont 2020, mis katab ELi toetuse teadusuuringuteks ja innovatsiooniks ajavahemikul 2014–2020.

Komisjon toetab *tehnoloogilisi uuendusi ja nende kasutuselevõttu* katsemeetmete abil, katsetades ja tutvustades innovaatilisi rakendusi, nagu geograafilised teabesüsteemid ja asukohapõhised teenused ning loomingulise infosisuga rakendused hariduse-, kultuuri- ja moevallas. Nimetatud meetmeid toetatakse konkurentsivõime ja uuendustegevuse programmi IKT poliitika toetuskava raames aastatel 2012–2013. Edasist toetust kavandatakse programmi Horisont 2020 raames.

Lisaks aitab komisjon korraldada *avatud andmetega seotud konkursse*, et soodustada uute teabeteenuste väljatöötamist, ja teeb algatusi, et parandada selliste ettevõtjate *juurdepääsu kapitalile*, kes töötavad välja uusi, avaliku sektori andmetel põhinevaid teabeteenuseid.

(2) Toetus andmetaristutele – Euroopa andmeportaali

Selleks et hõlbustada kogu Euroopa Liidust pärit andmeid ühendavate teabetoodete ja -teenuste väljatöötamist, astub komisjon samme kahe omavahel seotud Euroopa andmeportaali loomiseks.

2012. aastal käivitab komisjon portaali, mis muudab komisjoni enda ning muude Euroopa institutsioonide ja ametite andmeressursid kergesti kättesaadavaks ja kasutatavaks. Samal ajal määratakse kindlaks suure taaskasutuspotentsiaaliga metaandmete määratlused ja edendatakse neid. Kasutamise standardtingimuste eesmärk on tagada Euroopa andmete kõige ulatuslikum võimalik kasutuselevõtt innovaatilistes teabeteenustes kooskõlas komisjoni otsusega komisjoni teabe taaskasutamise kohta.

Komisjon teeb koostööd liikmesriikide, avaliku sektori asutuste ja piirkondlike vahendajatega, et välja töötada üleeuroopaline andmeportaal, mis alustab tegevust 2013. aastal ja annab vahetu juurdepääsu paljudele andmekogumitele kogu ELis (sealhulgas komisjoni portaali kaudu kättesaadavad andmed). Võimaluse korral toetatakse portaali väljatöötamisel olemasolevatele struktuuridele ja arengusuundadele ning portaal laiendab järk-järgult oma infosisu, et hõlmata kõikide liikmesriikide peamised andmekogumid.

Käivitamisetaapis antakse toetust konkurentsivõime ja uuendustegevuse programmi kaudu (2011–2013). Ajavahemikul 2014–2020 rahastatakse Euroopa avalike andmete e-teenuste taristut Euroopa Ühendamise Rahastust²⁰.

Komisjon toetab jätkuvalt ka digiteerimistegevust ja andmete taaskasutamise olulist aspekti käsitleva Europeana platvormi arendamist.

(3) Toetus teadusandmete taristutele

Komisjon annab toetust seitsmenda raamprogrammi kaudu ja kavatseb programmi Horisont 2020 raames toetada jätkuvalt sellise püsiva ja vastupidava teadusandmeid käsitlevate teenuste taristu väljatöötamist Euroopas, mis vastab 2020. aasta andmemahuka teadus- ja uurimistegevuse vajadustele ning milles juhindutakse aruande „Riding the Wave”

²⁰ Vt komisjoni ettepanekud Euroopa Ühendamise Rahastu kohta, KOM(2011) 665, KOM(2011) 657/3.

soovitustest. Taristuga võimaldatakse juurdepääsu kogu teabele tervikuna, alates töötlemata vaatlus- ja katseandmetest kuni kõikide teadusvaldkondade väljaanneteni, ning nimetatud teabe kasutamist.

Kõnealune taristu hõlmab tehnilisi, korralduslikke ja õiguslikke aspekte, mis vajavad ulatuslikku koordineerimist liikmesriikide tasandil, aga ka kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, et tagada ülemaailmne koostalitlusvõime ja vastastikune juurdepääs. Komisjon teeb koostööd rahvusvaheliste partneritega, et välja töötada ülemaailmse andmetele juurdepääsu ja koostalitlusvõime standardid.

5.4. Kooskõlastusmeetmed liikmesriikide ja ELi tasandil

Komisjon hõlbustab kooskõlastamist ja kogemuste jagamist kõikides liikmesriikides, eelkõige järgmiste meetmete abil:

- avaliku sektori teabe töörühm, mis on liikmesriikide eksperdirühm, milles käsitletakse heade tavade vahetamist ja avaliku sektori teabe taaskasutamist toetavaid algatusi;
- avaliku sektori teabe platvorm. Nimetatud veebiportaalis edastatakse uudiseid Euroopa arengusuundade kohta, häid tavasid, uute toodete ja teenuste näidiseid ning avaliku sektori teabe taaskasutamist käsitlevaid kohtuasju;
- LAPSI võrgustik, mis analüüsib avaliku sektori teabega seotud õiguslikke küsimusi ja elavdab arutelu teadlaste ja sidusrühmade vahel. Võrgustiku abil koostatakse suunised juurdepääsu, taaskasutamispoliitika ja -tavade kohta;
- ISA meede semantilise koostalitlusvõime kohta.

Komisjon toetab jätkuvalt poliitikaalaseid nõuanderühmi ja osaleb neis. Sellised nõuanderühmad on näiteks e-taristute poliitiline foorum ja e-taristute analüüsirühm, mis on olulised liikmesriikide vahelise tegevuse koordineerimiseks teaduslike andmete taristute valdkonnas.

6. JÄRELDUSED

Teave, mille on tootnud, kogunud või mille eest on maksnud avalikud organisatsioonid kõikjal Euroopa Liidus, on infomajanduse peamine ressurss. Praegusel hetkel ei ole selle täielik potentsiaal kaugeltki saavutatud. Käesolevas teatises teeb komisjon ettepaneku konkreetsete meetmete kohta, mille abil on võimalik päästa valla Euroopa avaliku sektori ressursside potentsiaal, alates avaliku sektori teabe taaskasutamist käsitleva direktiivi läbivaatamisest kuni üleeuroopalise portaali väljatöötamiseni.

Liikmesriigid saavad avatud andmete reaalsuseks muutumisele kaasa aidata avaliku sektori teabe taaskasutamist käsitleva läbivaadatud direktiivi kiire vastuvõtmise, siseriiklikku õigusesse ülevõtmise ja rakendamise. Sellega luuakse tingimused avatud andmetel põhinevaks majandustegevuseks ja edendatakse piiriüleste rakenduste väljatöötamist.

Lisaks peaksid liikmesriigid koostama ja ellu viima avatud andmeid käsitlevad poliitilised strateegiad, toetudes kõikjalt EList saadud heade tavade näidetele. Näiteks tuleks toetada avatud andmeid käsitlevaid katseprojekte ja konkursse, eelkõige neid, mille eesmärk on arendada piiriüleseid tooteid ja teenuseid.

Ühtlasi kutsub komisjon liikmesriike üles andma oma panust üleeuroopalise andmeportaali väljatöötamisse. Komisjon peab arutelusid liikmesriikide ekspertidega, et tagada portaalile tugev alus. Kasutuselevõtuetaapis peavad liikmesriigid tegema portaali kaudu kättesaadavaks hulgaliselt andmekogumeid, et muuta nimetatud portaal edukaks teenuseks ja majandustegevuse aluseks.

Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu vastavalt oma pädevusele looma avaliku sektori teabe taaskasutamisele kogu Euroopa Liidus asjakohased raamtingimused ning toetama projekte ja taristuid, mille abil on võimalik muuta Euroopa avalikud andmed innovatsiooni, majanduskasvu ja läbipaistvuse mootoriks.

Avatud andmete strateegia, põhimeetmed

Õigusraamistik

- Ettepanek avaliku sektori teabe taaskasutamist käsitleva läbivaadatud direktiivi kohta, detsember 2011
- Läbivaadatud komisjoni otsus komisjoni teabe taaskasutamise kohta, detsember 2011; püüdlus laiendada korda muudele Euroopa institutsioonidele ja ametitele, 2012
- Avatud andmete kasutuselevõtt sektoripõhistes seadusandlikes ja poliitilistes algatustes

Euroopa avatud andmete portaalid ja platvormid

- Portaal, mis võimaldab juurdepääsu komisjoni ning muude ELi institutsioonide ja ametite andmetele, kevad 2012
- Sellise üleeuroopalise andmeportaali käivitamine, mis võimaldab juurdepääsu andmekogumitele kogu ELis, kevad 2013, mis põhineb liikmesriikidega alates 2011. aastast tehtud ettevalmistaval tööil
- Euroopa avatud andmete e-teenuste taristu kaasrahastamine Euroopa Ühendamise Rahastu kaudu ajavahemikul 2014–2020

Avatud teadusandmed

- Teatis ja soovitus liikmesriikidele teadusteabe kohta, 2012. aasta algus
- Teaduslikele väljaannetele avatud juurdepääsu käsitleva katseprojekti laiendamine kogu programmile Horisont 2020 ning katseprojekt, milles käsitletakse avatud juurdepääsu teadusandmetele

Teadusuuringud ja innovatsioon

- Avatud andmete seisukohast olulised teadusuuringute ja innovatsiooniprojektid, eelkõige seitsmenda raamprogrammi, konkurentsivõime ja uuendustegevuse programmi ning programmi Horisont 2020 kaudu, millega rahastatakse teadustöö taristuid, mis toetavad avatud juurdepääsu teadusartiklitele ja -andmetele
- Avatud andmetega seotud konkursid (2012–2013) ning ettevõtjate kapitalile juurdepääsu parandamine kõnealuses valdkonnas

Eesmärgid

Komisjon on võtnud kohuseks:

- käivitada 2012. aastal komisjoni avatud andmete portaal;
- käivitada 2013. aastal mitmekeelse liidese ja otsinguvõimalustega katseportaal, mis sisaldab andmekogumeid kogu ELis.

Koostöö liikmesriikidega peaks tagama järgmist:

- avatud andmeid käsitleva poliitilise strateegia koostamine ja rakendamine kõikides liikmesriikides 2013. aasta alguseks;
- kolmandik liikmesriikide kõikidest kättesaadavatest struktureeritud valitsusandmetest peab olema üleeuroopalise andmeportaali kaudu otsitav 2015. aastaks.

Kavandatav üldmõju:

- 2017. aastaks (kolm aastat pärast avaliku sektori teabe taaskasutamist käsitleva direktiivi eeldatavat ülevõtmise kuupäeva) peaks avaliku sektori teabe taaskasutamisest saadav üldine kasu ulatuma ELis 100 miljardi euronni aastas, sealhulgas uute äriühingute loomine ja tõhususe suurenemisest saadav kasu avaliku sektori teenuste valdkonnas.